

1 Blade fra Mindebogen

Ved tidligere lejligheder har jeg fortalt et og andet fra min fødeby Gylling.

Der boede omkring år 1500 en ridder, hvis slot lå på slotsbanken, der var omflydt af Åløbet midt gennem byen, der derved får et helt hollandsk præg, idet hovedgaden- kaldet Købmagergade- på den østre side har en række huse, så kommer åen med mange broer over til de vestlige huse, som har have ned mod åen.

Da ridderen døde, arvede hans datter borgen, og som tak herfor skænkede hun Gylling kirke en klokke, som hænger i tårnet endnu.

På den gamle slotsbanke, der altså har været en ø og derfor kaldes Sams, boede i min barndom "Les pauvres honteux" - gammeljomfruer, som det var gået lidt tilbage for, og som havde en lille systue, lidt strømpestopperi og lapning, opfostring af forældreløse børn og efter ansøgning også var babysittere, d.v.s. børnene skulle bringes til dem; de gik rigtignok ikke ud. En gang om året havde de skiftevis et kaffeselskab, hvortil byens "fruer" blev skriftlig indbudt, og det

var efter et meget gammelt ritual, bl.a. efter sønderjysk skik med syv slags hjemmebagte kager.

I den nederste del af byen lå på den forkerte side af åen et rabarberkvarter kaldet "Krogen". Her boede de arbejdsløse og de fattige, og de var rigtig fattige og levede af almisser og madkurve, når folk havde slagtet. Her var også i

enden af et faldefærdigt rækkehus bopæl for byens "femmes fatales", halvgamle, fordrukne kællinger, som jeg næsten daglig i min købmandslæretid solgte hver en pægl brændevin- pris 15 øre. En halv times tid senere kunne man finde dem i den nærmeste grøft med stængerne i vejret, og Pantalons var en ukendt genstand for dem. Krogen var fyldt med unger, rigtige og forkerte, og mange af dem endnu præget af slægtskab med spanierne, der havde hjemsøgt byen for 100 år siden. I Gylling, som altid har ligget - og til dels endnu ligger godt gemt- fra alverdens larm, var der en række originaler.

Den fineste af dem var sognepræsten, den landskendte Otto Møller, hvis prædikener fra Gylling Kirke endnu kendes og benyttes af yngre præster, som er i ordnød.

Det fortæltes, at præsten ikke havde været i København siden sin embedseksamen, at han ikke havde besøgt Horsens i de sidste 30 år i 1890, det var dog den nærmeste købstad, at han også nødig begav sig ud i Gylling by, men kun fra præstegården til kirken. Nedenfor den store og meget smukke præstegårdshave lå en eng ned mod åen, og i sommeraftener opholdt mange af byens folk sig gerne her. I et hjørne af haven var hækken skåret ned, og indenfor var rejst et højsæde, hvor Otto Møller gerne opholdt sig og så ned på sin trofaste menighed.

Min farfar, som heller ikke var helt almindelig, fortalte gerne, at han havde besøgt Kong Christian den IX, da Otto Møllers far, der også var præst i Gylling, døde forholdsvis ung, og man gerne ville have sønnen som sognepræst. Farfar kom da også hjem "med præsten i lommen". Pastor Møller var sognepræst i Gylling i næsten 50 år.

Farfar var hans gode ven, de var renlivede grundtvigianere begge to, og farfar byggede ved

sin gård et stort mødelokale, som først for kort tid siden var revet ned.

Han var en patriark i ordets bedste betydning. En gang hver måned mødtes hele familien, og den var stor, på kirkebakken efter kirketid, og der holdt 3-4 vogne forspændt med de flotteste heste, og så gik det i skarpt trav ud til gården, der lå ca. 1 km uden for byen.

Her var frokostbordet dækket, og der var flere slags steg foruden al anden mad, syltetøj m.m., alt af egen tilvirkning. Det foregik i folkestuen, hvor farfar sad for enden af det lange bord, med ølkovsen(1) ved sin side; øllet var også hjemmebrygget. På de faste bænke langs vinduerne og på krakker(2) ved den anden side sad sønner og sønnesønner, men ingen kvindfolk. De vartede op og spiste i køkkenet.

(1) kovs= lerskål m/ skaft eller ører

(2) Krakker = simple skamler

Fra torvet, der vel højst var 100 kvadratmeter, gik der langs Købmagergade et fortov, som nok knap var 500 m langt og var det eneste i byen. Ved den nederste ende af fortovet boede vores nabo, der var manufakturhandler og engang havde været sognerådsformand. Det har nok været i hans tid, fortovet blev anlagt. Hver morgen året rundt kl. 8 startede han, altid iført en gul overfrakke, en gul, halvhøj hat med flad puld samt en ligeså gul paraply, opslået, enten solen skinnede eller det sneede. I skridtgang bevægede han sig de 500 m op til torvet og retur, så tog han turen i trav og endelig i galop. Han spildte ikke sin tid med snak. Jeg har boet lige op ad hans hus i 16 år og har aldrig talt et

ord med ham. Min morfar havde været skolelærer. Han opterede (foretrak at rejse fra Medolden til Gylling for bl.a. at beholde det danske statsborgerskab) fra Sønderjylland i den lille by Medolden i nærheden af Tønder og søgte embede i Gylling. Han søgte afsked, da han var sidst i tredserne, og oprettede så en privat drengeskole, og indtil mit fjortende år gik jeg ikke i nogen anden skole. Alligevel førte "bedstefar" mig op til optagelsesprøve til 3. mellem, og i betragtning af, at han sikkert *ikke* - på Skårup Seminarium i 1848- havde lært ret mange af de fag, der krævedes, fik jeg fine karakterer. Han var streng og gammeldags i sine straffemetoder, men en dygtig lærer. Hver eftermiddag var jeg tvangsindlagt til en spadseretur med ham, og da foregik samtalen udelukkende på tysk, skønt han hadede både landet og sproget. I kirken var min plads ved siden af ham, og ved den fremmede, der havde sat sig på lærer Holsts plads. Den gamle stod ret op og stirrede, til synderen fortrak. Der var dengang intet orgel i kirken, så degnen gik op og ned ad gulvet og sang for. Vores vigtigste opgave var at "tage tonen" fra hans efterfølger, og det lykkedes næsten altid.

Bedstefar var en meget sparsommelig mand. Alle modtagne konvolutter blev sprættet op og om muligt vendt og benyttet endnu en gang.

Kunne de ikke bruges til andet, var de i hvert fald gode nok til kladdepapir. Han brugte aldrig en tændstik til at tænde sine piber med, hvoraf tre i stoppet tilstand blev ophængt på tre søm på væggen ved hans seng til brug i nattens løb. Til at tænde dem med anvendtes en fidibus, et apparat, som måske ikke kendes idag. Det var et stykke papir, lagt sammen 3-4 gange, som blev tændt i kakkelovnen om dagen og over petroleumslampen om aftenen. Hans temmelig store græsplæne blev klippet med en papirsaks, og jeg har tilbragt mange timer med det arbejde.

Byens urmager var også en dygtig mekaniker, og han var sikkert en af de allerførste i Danmark, der i slutningen af 90'erne anskaffede sig en bil. Den var monteret med en rigtig gammeldags agestol og cykelstyr. Hele mekanikken: bremse, gear m.v. var nogle lange stænger udenfor karosseriet, og på det ene trinbræt stod et par mægtige akkumulatorkasser. Når han skulle køre, samlede han alle byens knægte, der slæbte vognen op på en bakke ved mejeriet, som lå et par kilometer uden for byen. Så startede han, og mens vi skubbede godt, trillede bæstet af sted, i hvert fald så længe det gik nedad. Efterhånden fik han dog skik på den. Så kom der jernbane mellem Horsens og Odder, og en dag var han så uheldig at ramle sammen med futtoget. Bilen blev smadret og han blev kørt på hospitalet. Som barn var han kommet til skade, så han var skæv i den ene skulder og haltede på det andet ben, men da han blev sluppet ud af Odder sygehus var han Gud hjælpe mig rettet ud og gik lige på benene. Om det så var togets eller lægernes skyld, ved jeg ikke.

Jeg havde en farbror, der var maler og musiker. Det blev nu ikke til meget med maleriet, men så meget mere med musikken. Han var en glimrende og alsidig musiker, som havde samlet et godt balorkester af meget dygtige amatører, og de spillede til bal i mange miles omkreds. Betalingen blev erlagt på en tallerken hos dirigenten. En musiker på en af de store københavnske restauranter fik sin først violinundervisning hos onkel Ebbe, og da han kom til København, blev han elev hos Peder Møller. Jeg spurgte ham engang, hvem der var den bedste lærer af de to, hvortil han svarede: "Selvfølgelig onkel Ebbe". Hans drenge var ligeså musikalske og spillede på hvad som helst, og til bedstefars guldbryllup mødte onkel Ebbe op

med alle drengene og en trillebør fuld af instrumenter, hvormed de underholdt os en times tid.

Men de største af originalerne var ligegodt onkel Søren. Det var også en af fars brødre, og han var rigtig maler. Han havde en god gammel cykel med faste ringe og et styr på mindst en meter. På det anbragte han alle sine malebøtter og drog på omgang hos bønderne og da han kun var en halv dags tid hos hver, var der vist mange, han aldrig fik en jante fra.

Som ung drog han som alle håndværkssvende på valsen i de fleste af Europas lande, og han kunne fortælle mange eventyr fra den tur, som tog flere år. Når vi spurgte ham hvordan han klarede sig med sprogene, sagde han: "Jow det wa da så møj nemt, nær wi i Tyskland wild ha pøls, så wi wost, og nær wi i Frankrig wild ha å wid, hwa klokken war, så vi klørte. I Italien ku ku wi fo alt hwa wi wild, blot wi så ingen pasta, og så blev wi endda fri for djerens melstænger. Men allernemtest wa` et i Portugal, di wendt bare u`rene (ordene) om. Portvin kaldt de winport.

Et varigt minde, som eksisterer endnu, efterlod han sig i sin havestue, der var 10 meter lang og temmelig bred. Der malede han efter hukommelsen nogle store vægfelter med billeder fra de forskellige steder, han havde været som naver - bl.a. nogle glimrende billeder fra Schweitz. Han stod op og gik i seng med solen, altså om sommeren 3 morgen til 10 aften, om vinteren 8 morgen til 6 eftermiddag, hvis han ikke havde gæster, og efter kl. 6 gabte han gudsjammerligt.

Da han blev 70, solgte han huset og malerforretningen og købte en villa i Fruens Bøge ved Odense. Der installerede han tante Anna, men i sin mose ved Ørting i nærheden af Gylling opførte han et træskur, hvor han boede i

den ene ende og hans tyve høns i den anden. Sammen med en ældre bror, der var afdanket gårdmand, begyndte han, som sikkert den første, at dyrke korn på mosejorden, og det gav efterhånden et udmærket resultat og er nu efterlignet mange steder. Lørdag aften startede han på sin cykel til Odense, og søndag aften kørte han tilbage.

En af mine brødre boede dengang i Paris, Og en gang han var hjemme på ferie, sagde han for spøg til onkel Søren, at han kunne jo godt besøge ham i Paris - og en skønne dag stod han der med cyklen. Hvor længe han var om turen, husker jeg ikke, men han har nok kørt mindst 100 km om dagen. Da var han kun 75 år.

Og lad mig så slutte med et spring helt frem til nutiden- fra min skribentvirksomhed om DPTF s feriehuse. "Politiken" s: Oh, Danmark klippede fra en sådan artikel i Dansk post- og telegraftidende:

"Bademuligheder er der ved alle husene, fin privatstrand ved Greve og Skamlebæk, og på Venø kan man hoppe lige ud i sit eget vand."

Dette foranledigede vor udmærkede versemager-foreningens nuværende næstformand E.K.Knudsen til at producere følgende opus:

Ved Venøs herlige strand
man føler sig som en østers
og hopper i eget vand-
og somme tider sin søsters.

UNDERSKREVET H.HOLST.CHRISTENSEN